

RODOLJUB.

Glasilo „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane do konca 1891. leta 40 kr., potem pa 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ in naročnikom „Slovenskega Naroda“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani. — Pisma izvolijo naj vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“ ali pa odboru „Slovenskega društva“ v Ljubljani. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

5. števil.

V Ljubljani, dne 5. septembra 1891.

I. leto.

Naši konservativci.

Zdi se nam primerno, da se nekoliko ozremo na nedavno minulo prvo dobo novega državnega zbora, da označimo dejanje in nehanje naših konservativcev doma in v državnem zboru. Vsakemu je še v spominu, kakšen krik je konservativna stranka zagnala ob času volitev v državni zbor, da bi zabranila izvolitev poslancev, katerih ni marala, čeravno jim sposobnosti za poslanski posel ni mogla odrekati, — vsakdo vé, da se je delalo z prižnice in v spovednici, da se doseže zaželjeni namen. Bojni klic je bil: „Vera je v nevarnosti“. Pretilo se je s časnimi in večnimi kaznimi tistim, kateri volijo poslanca, ki ni našel milosti v konservativnem taboru. Nič ni pomagalo zavračanje od nasprotne strani, — da na Slovenskem v obče in tudi na Kranjskem ni liberalcev, kakoršne imajo Nemci in drugi narodi, kateri so v verskih zadevah v istini mlačni in katerim vera in verske stvari naravnost mrzé, nič ni pomagalo kazati na to, da slovenska društva in druga združevanja, katerim se je utisnil pečat brezverstva pri vsaki priliki in v

vsakem društvenem nastopu pričenjajo svoje slavnosti z božjo službo, kateri običaj se ne nehaja pri enakih nemških ali italijanskih društvih, — nič ne pomaga, da je posvetna inteligenca v ogromnem številu pri društvih na pr. sv. Ciril in Metodova družba, družba sv. Mohorja, katerim je naloga poleg narodnega čuta gojiti tudi verski čut med slovenskim ljudstvom.

Po vsem tem je bilo soditi, da bodo poslanci priporočeni in izvoljeni od konservativne domače stranke kar gore predstavljali v verskih zadevah v državnem zboru. A vsega tega nič ni bilo. Povšeti, Globočniki in drugi niso kar nič posla imeli z verskimi stvarmi. Katoliški centrum se ni ustanovil, vstopili so vsi v Hohenwartov klub z drugimi Jugoslovani in češkim plemstvom. Celó to jih ni motilo, da ravno v tem klubu sedé romunski poslanci, kateri so vsi pravoslavne vere. Prišlo je posvetovanje državnega proračuna v odseku in v zbornici, a nič se ni naglašalo, da bi imelo količkaj pomena v verskih stvareh. Oni, ki so ob volitvah bili najbolj

LISTEK.

Zakleti gozd.

(Resnična dogodba).

I.

Kakor globoka brazda razteza se v Kamniških planinah bistro Reke divna skalnata dolina začeni izpod Kravca pa doli do Dvorjan v Cerkljanskej fari. V ozkej strugi je komaj prostor za nemirno in žuborečo Reko in za stezo, ki je poleg struge napeljana, da se večinoma samotež izpeljavajo drva. Ta dolina je v svojem osredji zares divna, a tako dolgočasna, da ni čuda, ako v mraku navaden človek ne hodeva rad po njej. Vse je tihotno, nekako tajnostno, izogibljejo se je celo tice pevke. Od nikoder ni čuti glas zvona, nikjer se ne vidi človeškega stanišča, le visoko na vrhu, na strmini, na prelazu proti Kokri je pogorsko posestvo Davšekovo, ki je od nekđaj veljal za imovitega kmeta, ker se je pečal z živinorejo

in pridelaval obilo ovsna na svojih njivah, na katere se gnoj nosi v koših.

Bil je krasen poleten večer, začetkom junija, v kvaternem tednu, tega je kacih 40 let. Pri Davškovih so ravno odmolili, a mili ponočni vzduh izvabil je vse, gospodarja in posle pred čebelnjak, ogledat si nenavadno lepo noč. Luna je ravno vzplavala izza dolenjskih gora in srebrna mesečina razlila se je čez hrib in plan, le globoko ležeča struga Reke je kakor črna poteza v senci, in rahlo se je žčulo nemirnega, planinskega potoka šumenje.

Ura odbila je ravno deset. Zdajci se začuje iz doline zamolkel glas, kakor da nekdo seka drevo. Udarec za udarcem.

„Oče, ali slišite, kaj pa je to? Nekdo seka v Reki, pa zdaj!“ vpraša bojazljivo mladi Aleš.

„Se ve da seka,“ odvrne stari Davšek, to je že stara stvar. Seka, seka, v Avmanovem delu. Dolgo ga

širokoustni, so molčali. O kakem verskem predlogu še govora ni bilo. Vpraša se torej, je li bil opravičen oni krik ob volitvah „vera je v nevarnosti?“ Ta krik ni bil drugzega, kakor bojni klic, in kolikor se je Boga spravljalo v to zadevo, se ga je po nemarnem imenovalo. Še nekaj drugzega zanimivega prineslo nam je to kratko zasedanje državnega zbora. Pred Mladočehi so se naši konservativci kar prekrizavali, kakor pred antikristom. In kako se je njih mišljenje v tem oziru spremenilo. Najedenkrat smo zasledovali neko prijaznejšo pisavo o Mladočehih v konservativnih listih slovenskih in drugih. Začenjali so jih uvaževati, kakor parlamentarno skupino

36 mož, s katerimi si pridobi parlamentarna večina. Spoznali smo precej, da so morali konservativni velmožje to spremembo napeljati. Na mah so bili konservativci naši in drugi kar „pripravljeni sodelovati tudi z Mladočehi, čeravno so znani kakor liberalci.“

Ponavljamo torej, da brezverstvo, s katerim naši konservativci okoli mahajo, ni nič drugzega, kakor pesek v oči nerazsodnemu ljudstvu, da je to goli humbug, s katerim dosežajo svoj namen, to je vladoželjnost, in iz tega stališča bomo vedno motrili njih politične korake.

Politični nauk.

Brat Čeh — kažipot do boljše bodočnosti.

Dnevi češke rastave v Pragi se bližajo svojemu koncu. Čaka jo le še največja čast, da jo obišče cesar sam. Mesece in mesece je o njej govor, govor je o zlati Pragi, govor o češkem narodu po vseh cesarstvih in kraljestvih. Češki narod! Še leta 1848. so zaničljivo govorili, da je češke narodnosti konec, če se udre strela na tri češke rodoljube, kateri so ravno pod jedno streho zbrani bili. Bilo je zares žalostno tedaj za Čeha. Njih grajščaki in bogataši so imeli srce le za nemštvo in so podpirali nemški srednji stan. Po uradih in sodiščih na češki zemlji je vladala gola nemščina in te so se radi posluževali celo uradniki, ki so bili sinovi češkega seljaka. Domače je bilo v stran potisnjeno, le tuje je veljalo. Seveda se ni mogla razvijati niti češka književnost, niti češka znanost. Rodoljubov, ki bi premišljali vse to nevredno stanje, je bilo bore malo. Če bi padla strela na tri tedanje sloveče češke pisatelje: Palacky, Šafařík in Havlíček, potem bi bila češka narodnost tudi mrtva. Takó

so se rogali. — A danes, čez dobrih 40 let? Danes so vsi milijoni Čehov jedna, od narodne zavesti prešinjena celota. Danes zahtevajo vsi kakor jeden mož, da jih ima vlada za Čeha in da se kot Čehi svobodno razvijajo v državi naši. Storili so za svoj jezik, za svoj narodni ponos v kratkem času toliko, da jim ni primere na sveti. Obdarjeni vrhu tega s duševnimi vrlinami in prebivajoč v lepi, plodoviti domovini, stopili so v vrsto tekmujočih evropskih narodov. Sedanja uzorna razstava v Pragi, ki je prava narodno-češka razstava, dala je Čehom zadnjo pravico, da se smejo imenovati ob enem z drugimi veljavnišimi narodi v Evropi.

Koliko tolažbe in nauka za nas v pogledu na brate Čeha! Tudi Slovenci smo na istem potu, kakor Čehi, na potu, ki drži do vsestranskega razvoja slovenske narodnosti v naših pokrajinah. Brat Čeh je dalječ pred nami, ker je od nekdanj bil močnejši, ker ima svojo staro slavno zgodovino iz ker ga podpira vender-le nekoliko domače

že ni bilo čuti, sedaj se je zopet oglasil in skoro dve leti seka vsake kvatre zakleti Avman.

„Kako to?“ vpraša mladi Aleš in se pritisne k očetu.

— „Kako?“ Neki Avman iz Cerkljan je po krivem prisegel za del gozda in zaradi tega je gozd zaklet, Avman pa mora sekati vsake kvatre. Danes je kvaterni četrtek. Dolgo že ni bilo čuti tega sekanja, zdaj zopet, to je znamenje, da še nema miru. Bog nas varuj in sveti božji križ krive prisega.“

Mej tem govorom razlegalo se je še vedno sekanje in razločeval se je sleherni udarec s sekuro.

Nakrat pa se začuje iz doline glasen in vesel klic. Nekdo je zavriskal, da je odmevalo od vseh sten.

„To je zatiški mežnar!“ pravi stari Davšek, „poznam ga na glasu. Nikdor, kar jih je čez gore, ne zauka tako. On pa mora ravno skozi Avmanov del domov, prav radoveden sem, kako se bota pogledala. Mežnar se nikogar ne boji in stavil bi, da se poloti celo zakletega

Avmana, Predno bo četr ure, bosta vkupe trčila. Tiho, poslušajmo!“

Vsa družina, ne izimži širokoplečih hlapcev, pritisnila se je bliže k staremu Davšku in vsi so z nekako plahostjo pričakovali, kak bode izid, se li bode ustrašil Zatiški mežnar strahu ali mu bode slednji zavil vrat.

Dolgo časa čuli so se samo enakomerni udarci sekire, na jedenkrat pa je zastala sekira in razlegel se je iz doline krik, da je strah prešnil vse, pred Davškovim čebelnjakom sedeče.

Nehotoma ježili so se jim lasje, natezali so ušesa, da bi še kaj čuli, a zaman. Čuti ni bilo niti najmanjšega glasu več, nastala je grobna tišina, le rahlo šumenje Reke čulo se je iz doline, kakor navadno.

„Bog vedi, je li mežnar srečno skozi prišel!“ pravi stari Davšek. „Žal bi mi bilo zanj. Ni ga boljsega čez gore. Ti, Martin, ali bi šel dol v Reko pogledat, kaj se je zgodilo?“

plemstvo. Nas je sila časov hudo, hudo skrčila, tako da nas je le še malo število, in razkropljeni živimo, tako da imamo le na Kranjskem večino naših tujci. A ne sme nas plašiti to. Tudi v Čehih je bilo videti nepremagljivih ovir in vsak korak, ki so ga storili naprej, je bil prav za prav boj, podoben boju, ki ga bijemo mi. Rešil nas bode, kakor je Čehi, pomagat nam bode naprej po začetem potu živ narodni in politični duh. Čehi so presojali in še presojajo vsako vprašanje in vsako osebo z narodnega stališča, to je: samo tisto jim je drago iz dobrodošle, kar je v prospeh njih češke narodnosti; tisto pa, bodi si oseba ali kaj drugega, kar je narodno-

mlačno ali kar je narodnosti celo na kvar, tisto zame-tujejo, odstranjujejo, ob veljavo devajo. Potem pa so vsi prešinjani od političnega duha: dobro jim je znano, kakšne državljanske pravice imajo, dobro so jim znane politične razmere, ker jih pridno proučavajo. In resnica je: poznanje političnih pravic je prvi steber narodne in politične samostojnosti. To naj si zapomnijo naši voditelji in naši rojaki! Naša slovenska narodnost bode tem preje kraljevala na naših tleh, čim bolj bode vse nas prešinjil narodni in politični duh. Kar je pomagalo Čehom, pomagati mora tudi nam.

Politični pregled.

Našo armado nameravajo izdatno pomnožiti. Pri pehoti hočejo kompanijo v miru spraviti na 100 mož in štiri častnike, dočim šteje kompanija v miru sedaj 80—86 mož in tri častnike. Nadalje pomnožilo se bode število častnikov pri konjici, topničarstvo pa žele pomnožiti za kakih 3000 mož. Vse to stalo bo, kakor poročajo uradni časniki, 16 do 18 milijonov goldinarjev. Natančni načrti predložili se bodo delegacijam, ki se zberó meseca oktobra na Dunaji. — Pri razpravah za trgovinsko pogodbo mej **Avstrijo** in **Italijo** pokazale so se nekatere težave, posebno glede vina, svile in platna. Italija namreč zahteva za svoja vina, da so carine prosta, Avstrija pa tega skoraj ne more dovoliti. — O **nemškem cesarji** razširjajo se raznovrstne čudne vesti. Uradno se poroča, da je na ladiji nesrečno padel ter si precej pohabil koleno. Angleški in francoski listi pa trdijo, da je ušesna bolezen cesarjeva udarila na možgane, da je cesar vsled tega že zelo zmešan in da ima tudi božjastne napade, ki so zakrivili tudi pohabljenje noge. Piše se na-

dalje, da je na ladiji s kapitanom tako grdo ravnal, da se je le ta od žalosti ustrelil. Koliko je na vsem tem resnice, je težko presoditi, vse pa tako kaže, da sedanji cesar ne bode tako srečen, kakor je bil njegov ded, cesar Viljem I. — **Na Ruskem** je bila letos silno slaba letina, tako, da bode morala vlada vse žile napeti, da zapreči lakoto. Zaradi tega prepovedala je vlada tudi izvažanje rži; s tem pa je hudo zadela Nemčijo, ki je navezana v prvi vrsti na rusko rž, ter bo morala vsled te prepovedi preskrbeti se z žitom iz Amerike. To bilo bi v slučaju vojske jako nevarno, ker bi Rusi in Francozi utegnili Nemcem zabraniti zvezo z Ameriko. Nemčija se zategadelj proti omenjeni prepovedi močno upira ter pravi, da Rusi mislijo že na vojsko. Ruska vlada pa to odločno zanikuje, češ, da skrbi le za vsakdanji kruh prebivalstva. — **Francosko brodogradnjo**, katero so Rusi tako nautuženo sprejeli, bilo je sedaj na Angleškem, kjer so Francoze tudi prav toplo sprejeli. Angleži se pač tudi bojé rusko-francoske zveze, ki postaja vsak dan bolj očitna. — V

— „Ne, za vso Strmolsko graščino!“ pravi hlapec Martin. „Noč ima svojo moč. Danes pa je vrhu tega kvaterni četrtek.“

Pogovarjali so se nekaj časa in ugibali, kdo in koliko naj bi jih šlo gledat, kje in kako sta se mežnar in zakleti Avman spoprijela in morda bi bili na zadnje vender prišli do kacega ukrepa, ko bi se ne bilo nakrat zopet začulo ukanje mežnarjevo in to iz tacega kraja, da so lahko presodili, da ima grozni „Avmanov del“ že za seboj.

Nekako pomirjeni šli so spat.

II.

V Zatiški vasi pa je še gorela luč, ko je mežnar dospel domov. V njegovej pivnici sedeli so sosedge pri brinjevici, in se ravno pogovarjali o strahotah kvaternega tedna.

Kakor nalašč prišel jim je mežnar, o katerem je bilo občno mnenje, da se nobenega strahu ne boji. Vender

so nekako začudeni pogledovali veliko sekiro, katero je prinesel seboj.

Čula so se vprašanja: „Kje si pa bil? Od kod? Kaj pa s sekiro?“

„Sekiro vzel sem Avmanu.“

— „Kateremu Avmanu?“

„No, kateremu? Zakletemu Avmanu, ki v Reki vsak kvaterni teden v Avmanovem delu seka.“

— „Pojdi, pojdi, kdo bo to verjel! Pa povej vender, kako je bilo?“

„No veste, bilo je tako. Kakor pravim, ne bojim se ne hudiča, ne biriča. Danes sem pa na Štefanji gori pil tako dobro vino, da bi se bil zakletega Avmana samega polotil. Ko pridem na Bèč, kjer se nagne steza v Reko, sem glasno zavriskal, a čul sem tudi neko kljuvanje. Čim dalje sem šel v dno, tem bolj bilo je slišati jednako komerno sekanje, kakor pri „holcerjih“. Korajžen, kakor sem bil, sklenil sem, da si ogledam ta strah, ki se je

republikli Čile v južni Ameriki razsajala je več mesecev huda vojska med predsednikom Balmacedo, ki se je hotel polastiti cele oblasti, in med pristaši parlamenta, kateri se je bil Balmacedovim zahtevam po robu postavil. Morarica potegnila je s parlamentom, večji del ostale armade pa s predsednikom. Te dni bila je vojska odločena s tem, da so pristaši parlamenta Balmacedove čete popolnoma pobili. Zadnja bitka blizu mesta Valparaiso trajala je

več dni in na obeh straneh ostalo je več kot 5000 mož mrtvih. Balmaceda je zbežal in pristaši parlamenta so sedaj gospodarji cele dežele. Zanimivo za nas bilo je v tej vojski posebno to, da so bile čete parlamenta oborožene z novo avstrijsko Manlicher-puško in da imajo svojo zmago zahvaliti deloma tudi tej izvrstni puški-repetirki, ki se je prvokrat rabila v vojski in izkazala za izvrstno.

Dopisi.

Iz Škofjeloke se nam piše: V nedeljo bil je pri nas in sicer kakor ob sebi razumevno v gostilni g. Avguščina Sušnika prav po nepotrebnem shod onega političnega društva, ki se po vsej krivici imenuje „katoliško“. Po krivici za to, ker je naša katoliška vera vera ljubezni, to društvo pa seje le prepir in sovraštvo. Osrečila nas je s svojim posetom skoraj vsa „konservativna“ gospoda Ljubljanska, Ločanov pa je prišlo na shod komaj 40—50, od katerih je pa bilo zopet komaj 30 volilcev. Neodvisni meščani in ostali razumniki ostali so doma, ker so vedeli, da je šlo itak le za hujskanje in obrekovanje zoper narodno-napredno stranko. Počastil je shod s svojo navzočnostjo tudi novi deželni glavar g. Detela, ki je s tem zopet pokazal, da nima pojma o pravih dolžnostih deželnega glavarja, ki bi moral stati nad strankami ter posredovati. Tako vsaj mislimo mi v svoji priprosti pameti. Žal, da se je temu gospodu posrečilo zvbati na shod tudi našega župana, katerega sicer častimo kot vrlega in pravičnega moža. Uverjeni smo, da se bodo prej ali slej tudi njemu odprle oči o pravih namenih naših nasprotnikov. Shod sam ni bil nič posebno zanimiv. Gosp. A. Kalan priporočal je, naj se volijo v vse zastope samo katoliški možje. To je pač ob sebi razumevno, ker Luterancev in Turkov na Kranjskem ni, pristaši narodno-

napredne stranke pa smo vsaj tako dobri katoliki, kakor g. Andrej Kalan. Gosp. dr. Šušteršič — poleg penzioniranega nemčurskega agitatorja Prosenca pač najžalostnejša prikazen na našem političnem obzorji — pa je zopet obetal zlate gradove ter udrihal po ubogih „liberalcih“ ki so po njegovem mnenju krivi vsih davkov, bolezni in drugih nesreč. Da, kadar bo g. dr. Šušteršič finančni minister, takrat bodo časi za nas! Dolgo pač ne more trajati, pa bo, z vratarjem sedanjega finančnega ministra je gotovo že bratovščino pil, ker se na davke tako dobro „zastopi“. Sicer pa na te limanice pri nas ta gospodič nikogar več ne bode ujel, kar nam je v predobrem spominu spomladni volilni shod za g. Globočnika. Kaj je g. dr. Šušteršič v imenu tega kandidata takrat vse obljuboval — sedaj pa vprašamo, je-li gosp. Globočnik več čas dolgega državnozborskega zasedanja le jedenkrat usta odprl za naše želje in žulje? Vse kar je storil, bilo je to, da je na ministrovo mizo položil od drugih sestavljeno prošnjo za kranjski gimnazij! Poslancev, ki bi hodili vsak dan za 10 gld. molčati na Dunaj, pa bi pri nas lahko dosti dobili. Takih mož, kakoršen je g. dr. Šušteršič, ki ljudem le pesek v oči stresa, med nas prav nič ni treba, vsaj itak vemo, da je njemu in njegovim ožjim pristašem blagor Loke in cele

zdaj vnovič prikazal. Ko pridem po brvi čez reko in začnem takraj korakati kvišku, čulo se je sekanje že prav blizu in kmalu sem bil pri planoti, na katerej stojita dva lepa jasena. Prikradem se blizu in gledam. Mož opravljen, kakor mi, sekal je jasen, kakor nas jeden, da so kar iveri okolu letele. Stokal pa je pri tem, kakor da bi bil plačan.

„Stoj!“ si mislim, to ne more biti strah, nikdar še nesem slišal, da bi duhovi stokali in v resnici sekali drevesa. To je gozdni tat!

„Splazim se na kraj planote in ravno, ko je neznanec zaviltil zopet sekiro, zakričim:“

„Čaj, čaj, prokleti tat! Ali te imam?“

„Kriknil je strahu, kakor bi ga bil zabodel, vrgel sekiro proč, potem pa bežal, kar so ga noge nesle in le od daleč čulo se je se njegovo homastenje. Jaz pa sem pobral sekiro in tu jo vidite!“

„Saj res, pa kako lep, nov ročaj ima! Prav tak, kakor jih dela kolar „Tehant“ v Dvorjah.“

„Dobro ste uganili!“ pravi mežnar, „saj je res „Tehant“, sekal je v „Avmanovem dolu“, jaz sem ga spoznal.“

„O ti tat preklicani!“ pripomni jeden sosedom, „sedaj vem, kakó si je tako pomogel. Vsake kvatre šel je v Avmanov del po les in nihče se ga ni podstopil, ker so res mislili, da se zakleti Avman oglša.“

In res dobro so pogodili možakarji. Kolar Tehant preselil se je čez par dnij iz Dvorjan in od takrat ni nikdar več strašilo v Avmanovem delu in Davšekovi neso več čuli strahovitega sekanja.

Pri mežnarji v Zatiški vasi pa se še vedno hrani zakletega Avmana sekira. Kdor jo hoče videti, naj se potruži tja, pokazali mu jo bodo brezplačno.

dežele deveta briga in da jih vodi le častihlepnost; sploh pa ne maramo za ljudi, ki svoje politično mišljenje menjavajo, kakor naš eden — srajco. Toliko pa tudi vemo, da se davki ne bodo znižali tudi za jeden krajcar ne, naj g. dr. Šušteršič še tako široko usta odpre, ter kriči, tam kjer treba ni. Za povzdigo blagostanja treba je delati ne pa le na svojega bližnjega zabavljati. Govori se tudi, da nameravajo ustanoviti v Loki društvo rokodelskih pomočnikov; proti tem tudi mi prav nič nimamo, le naši že itak malo jetični čitalnici ne sme delati konkurence. — Prav bi bilo, da bi tudi „Slovensko društvo“ napravilo v kratkem pri nas shod, da bi se zbežanim ljudem dokazalo, kako po krivem nas naprednjake imenujejo slabe katolike. — Tujcev smo letos precej imeli, le škoda za Vincarje. Drugi pot še kaj več.

Od Malenedelje. [Izv. dop.]*) Z veseljem smo vzeli prvo števiko „Rodoljuba“ v roke, in po vsebini sodimo, da je „narodno-napredna stranka“ ravno našega mišljenja po večini; in sodbi tudi prostega ljudstva izven Kranjske. Tužno smo čitali večkrat po časnistvu, da nismo vsi Slovenci jednega tabora, da se cepljemo na stranke. Žalosti nas, da posebno na Kranjskem celo v beli Ljubljani, kamor obračamo tudi mi spodnji štirski rojaki svoje oči, kot naše središče in zavetje, si nasprotujejo možje, kateri bi o prvi vrsti kakor stebri in skale neustašeno stati morali.

Kam bomo prišli če to gre naprej? Oj nesrečni menda podedovani greh nesloga — kdaj bo tebe vsaj jedenkrat konec? — Mogočna ljudstva drugih narodov, kako so složni povsod, in kako širijo narodnost svojo, tirjajo pravice z vsemi mogočnimi sredstvi, nam lepi izgled predstavijo. — „Slovensko društvo“ nam tudi isto spravo želi. „Narodno-napredna stranka“ bode odslej naša edina stranka, od prostega kočarja do visoke inteligence, duhovskega in posvetnega stanu. Prihodnost bo gotovo pokazala, kaj se zamore doseči, če smo vsi v jedno močno stranko in društvo spojeni.

Na noge tedaj — tudi vi zaspanci, kateri se še veliko ne brigate za javnost in pravice naše, brez skrbi živite — v nasprotnem taboru pa nas zaničujete ter zatajite svojo Majko Slavo.

Daj Bog in prošnja slovanskih Sv. bratov Cirila in Metoda naša blagovestnika, in Sv. Mohorja in Fortunata, katerih god je danes ko te vrstice pišem, da nas pripeljejo do složnosti, pravega rodoljuba, edinosti verskih in svetnih mišljenj. Kakor so nam oni prižgali luč prave vere po naših krajih v davno preteklih časih, da tako tudi zdaj nas zjedinijo, da bode jeden hlev in jeden pastir in naša bo bodočnost.

Z Dolenjskega konec avgusta. [Izv. dop.] (Kmetovalci pristopite v še večji meri k c. kr. „Kmetijski družbi v Ljubljani“.) Ni še dolgo

*. Opomba uredništva: Ta od priprostega kmeta pisan dopis nas je do srca ogrel, ker nam svedoči, kako živo se zanima tudi priprosto ljudstvo na Štajerskem za napredek naše narodne stvari in kako prav sodi naše razmere. Zato priobčimo dopis nespremenjen če tudi nekoliko zakasnjeno. Dal Bog, da bi se želje našega vrlega rojaka onkraj Mure prej ko prej izpolnile.

tega, da se ni za koristi kmetovalčeve, posebno pa še za one priprostega kmeta nihče zmenil. Dosti je že mož med nami, kateri se dobro spominjajo prežalostnega časa, ko so grajščaki — večinoma nemški ali pa laški plemennitazi — dasi so bili v prvi vrsti po poklicu sami kmetovalci, kmeta le toliko poznali, da so ga za pametno — živino smatrali. Kruto iztirjevali so od njega desetino, še krutejši priganjali so jih po svojih „vavptih“ k opravljanju tlake in robote. Za količko izobrazbo kmetijskega stanu, posebno pa še za njegovo strokovno napredovanje se ni nihče brigal, najmanj pa še grajščak. Poslednji je bil predobre zavesti, da mu je neumen pa slepo ubogljiv kmet veliko uslužnejši, kakor pa pameten in zaveden.

Pa prikazala se je hvala Bogu na temnem nebu tudi za kmetovalca, tudi za priprostega kmeta jasna zvezda, oznanjajoča mu boljšo bodočnost. Ta bila je modra avstrijska cesarica Marija Terezija. Ona izdala je povelje, da se morajo po raznih avstrijskih deželah kmetijske družbe osnovati, katere imajo pravico do naslova c. kr. kmetijska družba, nalogo pa kmetijske koristi na vse strani po mogočnosti podpirati, kmetijstvo povzdigovati. Leto 1848. pretrgalo je tisto nesrečno, sramotno, vsak napredek kmetijstva onemogočajočo zvezo med grajščakom in kmetovalcem. Poslednji postal je prosti lastni gospodar na lastni zemlji, in to mu je podelilo prvi pogoj napredovanja.

C. kr. kmetijska družba kranjska, katere bode prihodnje leto stoletnica svojega obstanka z osnovo deželne kmetijske razstave v Ljubljani praznovala, pričela je svoje plodonosno delovanje. Kaj da je ona vse dosegla, kaj koristnega v deželi upeljala, osnovala, kaj napačnega odpravila i. t. d., vse to naštevati ni namen teh vrstic. Toliko moramo pa vendar omeniti, da v pričetku in tudi še poznejši dolgo vrsto let, kmetijska družba skoraj to bila ni, kar bi morala biti, namreč družba pravih kmetovalcev, kmetijstvo dejansko izvršujočih ljudi. Bili so jej člani v prvi vrsti grajščaki, potem razni učenjaki, kakor profesorji, doktorji, uradniki, duhovni. Z veliko tvarino kmetijskega prebivalstva dežele, tako rekoč z kmetijskim narodom dežele, kmetijska družba dolgo dolgo časa v pravo zvezo ni prišla. Pa kako čudo temu, ako pomislimo, da je pravo kmetijsko prebivalstvo šele spo n nekdanjega grajščastva oproščeno bilo, ter še v nezadostni zavednosti, posebno pa nezaupnosti do nekmetijskih stanov, do „škricov“ živelo.

Da, kako čudo temu, ako pomislimo, da je naša kmetijska družba leta in leta le nemški občevala, ne pa v jeziku naroda. Šele ko je oče slovenskega naroda, ko je blagi rajni doktor Janez Bleiweis postal nje tajnik, pričela se je za kmetijsko družbo kranjsko druga živahnjša in plodonosnejša doba. On spravil je šele kmetijsko družbo z veliko tvarino kmetijskega naroda v pravo zvezo, število njenih udov pričelo se je iz vrst pravih kmetovalcev pomnoževati, naraščati. Sedaj jeli so se ogrevati in delovati za družbo tudi zavedni narodni duhovniki in učitelji, in s tem pričela se je za družbo najnovejša današnja doba, katero smemo pač po vsej pravici najži-

vahnejšo, najdelavnejšo zvati. V preteku par let, naraslo je število njenih udov od 660 na 2000, in ono narašča od dné do dné. Pri občnih zborih družbe, pri katerih se je moralo šele pred komaj desetimi leti čakati, po Ljubljani šele ude loviti, da je zbor sklepčen postal, je danes že dosti pred začetkom zborovanja sklepčnosti zadostno število udov navzočih.

In kako po vsem drugačno obličje ima denašnji občni zbor kmetijske družbe mimo nekdanjega. Kjer so nekdanj skoraj le ošabni, nemški, naš narod sovražeci grajščaki in ž njimi jednako misleči nekmetovalci sedeli, sedé danes narodni veliki posestniki, dobri, trdni kmečki posestniki, z kmetijstvom se ukvarjajoči župniki, in cela vrsta pravih pionirjev našega knetiškega napredka, cela vrsta ljudskih učiteljev. Kjer se je nekdanj le nemška beseda, ali v najboljšem slučaju poleg nje že prav

skromna slovenska prestava čula, čuje se dandanes zgolj le krepka naščina. Mesto nekdanjih porogljivih našo sveto narodno stvar, izzivajočih sramotilnih govorov in opazk oholih nemškutarjev, izpolnujejo dandanes resne možate stvarne razprave našincev. Da! po vsej pravici smemo trditi, da ga nimamo v Slovencih društva, katero bi tako hitro in tako obsežno napredovalo, kakor napreduje naša c. kr. Kmetijska družba v Ljubljani. Pa koliko več, veliko več koristnega, bi ona zamogla izvršiti, ako bi jej še več, veliko več pravih kmetovalcev kmečkega stanu pristopilo, in to ne le kranjskih, ampak sploh slovenskih. Deželne méje nas ne smejo ločevati v narodnih in narodno-gospodarskih zadevah. Kmetijska družba je za kmetiški stan prva družba, zato kmetovalci pristopite k njej v še večji meri.

Slovenske in slovanske vesti.

(Cesar v Celji.) V nedeljo dne 30. p. m. pripeljal se je presvetli cesar na velike vojaške vaje v Celje. Prebivalstvo ga je navdušeno sprejelo in celo mesto bilo je krasno okinčeno, zvečer pa razsvetljeno. Celjski nemčurski in nemški zagrizenci hoteli so tudi pri tej priliki v kot potisniti Slovence, prepovedali so slovenske trobojnice ter na vso moč skrbeli za to, da bi Celje napravilo na cesarja utis nemškega mesta. A Slovenci se niso dali v kozji rog ugnati, pritožili so se na deželnega namestnika in končno so dosegli vender toliko, da so smeli cesarju, vračajočemu se iz mestnega vrta, zapeti „Mojo Avstrijo“. Presvetli cesar je z vidnim veseljem poslušal ubrano petje in se g. pevovodji Jurkoviču milostno zahvalil. Tudi načelnika okrajnega zastopa g. dr. Srneca in okoliškega župana g. Glinška je prijazno nagovoril. Pri odhodu cesarjevem zoorili so gromoviti živio-klici, ki so popolnoma nadkrilili srdite hoch-klice ter tako svedočili, da tu biva cesarju in mogočni Avstriji verno-udani narod slovenski. Celjska „Domovina“, „Slovenski Gospodar“ in „Südsteierische Post“ izšli so pri-likom cesarjevega poséta v praznični obliki.

(G. Gregor Jakelj.) župnik v Goričah pri Kranji, je v nedeljo dné 16. p. m. naš list in „Slovensko društvo“ na tako nesramen in ostuden način raz prižnice napadal, da moramo dvomiti, je-li še pri pravi pameti. Imenoval nas je brezversko, satansko družbo in satanski list, sv. pisemske gobe, grintove ovce, gnila jabolka!! Ker bo imel g. župnik svoje laži zagovarjati pred sodiščem, se danes ž njim ne bomo ponatančneje pečali, akoravno bi o njem povedali lahko marsikaj podučljivega. Svoje prijatelje v Goričah prosimo, da vstrajajo, kajti mi jim bomo skoraj dokazali, da smo boljši kristijani, kakor župnik, ki — ako ni zblaznel — sveto mesto skruni z lažmi in obrekovanjem svojega bližnjega. Za božjo voljo, kam smo prišli in kje je vrhovna duhovska oblast?! — O izidu te prežalostne zadeve bomo v svojem času poročali.

(Vesele narodne novice.) V Šentjurji ob južni železnici na Štajerskem osnovali so žensko podružnico družbe sv. Cirila in Metoda. — V Rajhenburgu ob Savi ustanovili so tamošnji rodoljubi narodno čitalnico. — V Vržeji, najkrasnejšem slovenskem trgu ob štajersko-madžarski meji, rodilo se je te dni slovensko bralno društvo. — Slovenski dijaki tržaške okolice priredili so preteklo nedeljo na Greti prvič veliko veselico na korist Prešernovemu spomeniku. Vse to so vesela znamenja, da se narod ob mejah vrlo probuja. Bog in Slovenci!

(Strašna nesreča) zadela je v soboto 22. in nedeljo 23. p. m. našo gorenjsko stran in sosedno Koroško. Vsled neprestanega dežja nastala je namreč velikanska povodenj, ki je Podkorenem utrgala jedno hišo, več hlevov in zidan most nad Podkorenem, v Kranjski gori uničila žago ter odnesla del zidanega skednja; v Trbižu pa utrgala več hiš. Vse ceste so bile več ali manj razdejjane in še celo železnico je voda tako poškodovala, da je bil promet več dni ustavljen. Polja in travniki so večinoma uničeni. Škoda je velikanska, beda ubogih ljudi nepopisna. Na pomoč prišlo je par sto vojakov in iz Ljubljane kaznjenci. Presvetli cesar je takoj po prvem poročilu samo za poškodovane Gorenjce podaril 2000 glđ.

(Pomiloščenje.) Cesar je pomilostil kaplana g. Andreja Kalana in posestnika Janeza Jevca, ki sta bila obsojena na 8 oz. 14 dni zapora, zaradi nakupovanja glasov o priliki lanskih mestnih volitev v Ljubljani naši stranki na kvar.

(Osebné vesti.) Župnik v Jančah, g. Avgust Turk, pride v Koroško Belo, g. župnik Janez Plevanec v Sotesko, g. Janez Slakar, dosedaj kaplan v Bohinjski Bistrici, za župnika v Šent Gotard, g. Janez Dobnikar, kaplan v Dobropoljih pa za provizorja v Janče. Prestavljeni gg. kapelani: Konrad Tekster iz Šmartnega na Ig, Josip Novak iz Krke v Dob, Janez Možina iz Slavine v

Harije, Janez Lesar iz Trnovega v Slavino, Simon Smitok iz Lašič na Vrhniko, Janez Mauring iz Mokronoga v Vodice, Franc Avsec iz Metlike v Škocijan, Gašper Majar iz Dol v Preddvor, Ferdinand Cekal iz Jesenic v Bohinjsko Bistrico. Na novo nastavljeni so gg. kapelani: Franc Pavlič v Šmartno pri Litiji, Henrik Povše na Krko, Alojzij Rudolf v Trnovo, Franc Pešec v Lašiče, Janez Lovšin v Mokronog, Janez Zabukovec v Metliko, Franc Indof v Dole, Jakob Matijan v Jesenice, Viktor Steska v Kočevje, Anton Hribar v Podzemelj, Janez Kalan v Dol in Janez Globelnik k sv. Trojici.

(Za novo poštno poslopje v Ljubljani) postavljenih je v državni proračun 228.000 gld., za ono v Mariboru pa 189.840 gld.

(Dolenjsko železnico) prav pridno merijo in trisirajo, spomladi pa jo bodo pričeli graditi. V Novem mestu bo menda kolodvor pod novo cesto tik Bršlina, tedaj dobre četrt ure iz mesta.

(Osebne stvari.) Gg. J. Franke in K. Pirc imenovana sta za stalna učitelja na c. kr. realki v Ljubljani. — Za nadučitelja v Moravčah imenovan je g. Janez Toman, dosedaj učitelj v Moravčah, za def. učitelja v Dobovci g. Maks Ivanetič, za učiteljico v Šentjurji pri Kranji pa Ivana Hromec, za učiteljico v Smledniku gđcn. Filomena Koceli, za učitelja v Postojni pa gosp. Josip Hribar, dosedaj pomožni učitelj v Ljubljani.

(Toča in trtna uš.) S Krškega se nam piše, da je dne 23. p. m. po mnogih krajih Krškega in Kostanjeviškega okraja toča napravila obilo škode. V črnomaljskem okraju pa je trtna uš vinograde tako uničila, da se ljudje kar trumoma selijo v Ameriko. Ubogi Dolenjci! Skrajni čas bi bil, da bi jim dežela izdatno pomagala.

(Umrli je) dne 26. p. m. konzistorijalni svetnik in župnik pri Št. Rupertu, g. Alojzij Košir.

(Pivo na Kranjskem.) Leta 1890. se je varilo na Kranjskem v 9 pivovarnah 60.334 hektolitrov piva. Davka plačale so vse pivovarne skupaj 132.309 gld. Povprečno pride na Kranjskem na vsako osobo na leto 17 $\frac{1}{2}$ litrov piva.

(Hrvatska jubilarna razstava.) o kateri smo v zadnji številki poročali, je prav lepo uspela. Dosedaj obiskalo jo je nad 150.000 ljudi. Pretekli teden prišlo je v Zagreb na razstavo nad 300 dalmatinskih Hrvatov, ki so bili navdušeno sprejeti. Vračajoče se v domovino, pa jih je lahonska in madjaronska svojat na Reki surovo napadla. In to so ljudje, ki nas hočejo učiti kulture in omike! — Jutri odrine v Zagreb posebni slovenski vlak, ki ga je priredil „Ljubljanski Sokol“.

(Praško razstavo.) o kateri smo našim čitateljem že večkrat poročali, obiskal bo dne 26. t. m. presvetli cesar. Nemcem to seveda ni nič po volji.

Razne vesti.

(Grozna nevihta) prouzročila je pretekli teden pri Kollmanu na Tirolskem tako povodenj, da je voda odnesla 16 zidanih hiš ter ugonobila 47 ljudi.

(Triletni otrok — morilec.) Neka perica na Laškem šla je po opravkih z doma ter pustila doma 4 mesece starega dojenčka, ki ga je imela na hrani, pod varstvom svojega triletnega fanta. Le-ta pa je takoj po odhodu matere zagrabil nož ter ubogo dete tako močno v glavo sunil, da je pri tej priči ostalo mrtvo.

(Pametna sodba.) Na Madjarskem žive neki posebni verski razkolniki, ki še vedno pričakujejo Odrešenika. Te dni dejali so, da so ga našli v osebi nekega mladeniča ter so prosili sodnika, naj jim dovoli njihovega „odrešenika“ križati. Sodnik se malo nasmehne ter pravi: „Le križajte ga, če se vam ljubi, to vam povem, a ko vaš odrešenik ne bo v treh dneh od smrti vstal, tedaj vas bom pustil vse obesit“. Nazarenci so si potem stvar vendar-le premislili in svojega „odrešenika“ niso križali.

(Zopet nesreča na železnici.) Blizu Dunaja skočil je s tiru osebni vlak ter so bile štiri osebe težko poškodovane. V Zollikofnu v Švici pa sta zopet dva vlaka skupaj trčila. 12 potnikov ostalo je na mestu mrtvih, 26 oseb pa je bilo težko poškodovanih.

(Gad pičil) je v Trebinji v Hercegovini stotnika Wliko, ko se je pri vajah, hoteč se nekoliko odpočiti, usedel na skalo. Čez par dni je nesrečni stotnik v grozovitih bolečinah umrl.

(Boj z levom.) V Stari Beči na Ogorskem predstavljal se je krotitelj divjih zverin A. Kludsky. Komaj pa je stopil v levovo kletko, planil je lev nanj, zgrabil

ga za nogo ter podrl na tla. Že je vse mislilo, da je nesrečnež zgubljen, kar popade krotitelj veliko posodo vode stoječo v kletki ter jo vrže levo v glavo. Mrzla voda je zverino za par trenutkov tako zmešala, da je Kludsky zamogel pobegniti iz kletke, vendar pa je bil že težko ranjen.

(Pismo, ki potuje devet let.) Te dni je pošta vrnila nekemu gospodu v Berlinu pismo, katero je bil pisal 3. oktobra l. 1882 svojemu bratu v Avstralijo. Pismo je rabilo tedaj celih devet let, predno je prišlo nazaj z opazko, da je odpošiljateljev brat umrl.

(Načelnika silovitih ciganov) o katerih smo v zadnji številki poročali, po imenu Gregorja Breščaka so ujeli ter te dni v Ljubljani obsodili na 3 $\frac{1}{2}$ leta težke ječe. Ko bo to prestal ga bodo pa v prisilno delavnico potisnili.

(Nesreča pri streljanji s topiči) se je pripetila v nedeljo dne 23. p. m. v Dragomeru. Ko so bili fantje pričeli streljati, jelo je deževati in zato nesli so topiče in 4 klg. smodnika pod kozolec. Ko so hoteli tam znova nabiti še vroč topič se je ves smodnik unel in užgal kozolec, ki je do tal pogorel. Štiri fantje bili so močno ranjeni.

(Zrakoplavce se je ponesrečil) v Civitanova na Laškem. Vihar zanesel je balon v morje in zrakoplavce Pietroni je pred očmi prestrašenih gledalcev utonil.

(Ženske — pijanke) pa, hvala Bogu ne pri nas, ampak na Angleškem. Tam so namreč sodišča zaprla v preteklem letu 76.000 žensk zaradi pijančevanja. Na Angleškem je namreč že samo pijančevanje po postavi kaznjivo.

(Treščilo je) v Potočak pri Predvoru dne 20. t. m. v tamošnjo podružnično cerkev oziroma v tik nje stoječi cerkvenikov hlev. Užgala strela ni, vendar pa je ubila dvoje goveje živine v vrednosti 200 gl.

(Velikansk požar) je v Jaksonville v severni Ameriki uničil 13 trgovskih in 60 družih hiš. Škoda znaša skoraj 2 milijona goldinarjev. Mnogo ljudi je bilo renjenih po eksploziji dinamita v neki goreči hiši.

(Hiša v 26 nadstropij) namerava zidati nek bogataš v Newjorku v Ameriki. Hiša bo iz samega jekla ter bo

imela nad 1000 sob. Na strehi, blizu 100 metrov visoki, pa bo — vrt.

(Strašen vihar) je skoraj popolnoma uničil francoski otok Martinique v Ameriki. Vse tovarne, ceste, mostovi in ladje so uničene. Mrtvih nad 300, škode pa več kot 50 milijonov.

(Pri sv. maši ostrupljen.) V Palermu na Laškem je cerkovenik pri sv. maši kapelanu La Rosa primešal v vino strup. Nesrečni duhovnik je v smrtni nevarnosti.

Poučne stvari.

Kmetijska kupčija.

Dandanes treba je kmetovalcu prebrisane glave, če hoče z dobičkom gospodariti, sicer ne pride naprej. To še ni zadost, če je gospodar razumen poljedelec ali izveden živinorejec, on mora biti ob enem tudi dober kupčevalec. Če tega ni, ne bode nikoli veliko dosegel s svojim gospodarstvom ter mora zadovoljen biti, da sploh shaja.

Kmetijska obrt je v tesni zvezi s kupčijo. Kmetovalec namreč vsak čas prodaja in kupuje. On prodaja pridelke, katerih ne rabi za domačijo in kupuje mnogovrstne potrebščine za gospodarstvo. Kot prodajalec mora gledati, da bode svoje blago kolikor je le mogoče dobro v denar spravljalo, kot kupcu mu je pa skrbeti, da dobiva potrebno blago kar se da po ceni.

Kmetovalec kupuje orodje, živino, semena, gnojila in raznovrstno drugo blago, ki je potrebno za gospodarstvo.

Orodje, katero izdelujeta domač kolar in kovač, ni treba drugod za drag denar iskati! Če nam pa morda kaže kupiti kakov stroj drugod, pogovorimo se o tem najprej z izkušeni gospodarji, ki nam bodo gotovo radi svetovali, kje bi bilo zanesljivo dobiti dobre stroje po primerni ceni.

Kdor ni vaju taki kupčiji, se lahko močno opehari. Tuji agentje goljufajo, če le morejo. Neveden kmet potrdi kup s podpisom ali s križem na pomoljenem mu papirju, temu sledijo pa gotove tožbe in eksekucije. Zdravega preudarka je treba tudi pri kupovanju vsih družih potrebščin v gospodarstvu. Vsigar moraš dobro pomisliti, ali je blago, katero hočeš kupiti, zares potrebno in priporočljivo ali ne, ali je dotičnega denarja vredno ali ne in kje ti kaže blago vzeti. Če bodeš tako računal in preudarjal, si bodeš prihranil veliko denarja, katerega sedaj po nepotrebnem zavržeš.

Kmetovalčeva kupčija obstoji z druge strani poglavito v tem, da prodaja in sicer razne pridelke, živino in živalske izdelke. No v tej kupčiji mora biti gospodar še le pravi mojster!

Če hočeš za prodaj namenjene pridelke dobro v denar spravljati, jih moraš pred vsem kar najbolj mogoče pripraviti in pripraviti za kupčijo. Tako moraš n. pr. žito popolnoma očistiti od prahu, smeti, plevelnega semena in slabega zrnja. Premalo očiščeno blago je težko spečati in kupec obljubi le malo zanj, ker ga mora še sam čistiti. Plevelno seme in slabo zrnje porabiš lahko doma za krmljenje. Če bodeš vedno le najboljše blago prodajal, slabše pa za krmo porabljeval, prodajal bodeš vedno po najvišji ceni. Ob enem si pa pridobiš tako ime, da imaš zmeraj kupca za svoje blago, če tudi je kupčija slaba.

Ravno to velja tudi za druge kmetijske pridelke. Vedno ti je na to gledati, da prodajaš lepo in dobro blago.

Pri prodaji moraš preudariti tudi, ob katerem času in v katerem kraju se dadó pridelki najbolj iztržiti. Časih kaže pridelke drugod prodati in ne v bližnji okolici. Poizvedovati moraš torej, kod po blagu bolj ypršauejo in kje bi se torej blago najbolje spečalo. Če ni pred nosom pravega kupca, poišči ga malo dalje!

Če hočeš vselej dobro prodajati, ne smeš zahtevati nespametno visokih cen; v nastavljenih cenah pa bodi trd, ne pa odjenljiv. Nadalje ti je o pravem času kupčijo skleniti. Čestokrat se zgodi, da se praska kupčevalec pozneje zastonj za ušesi, ker ni v pravem trenutku na roko udaril.

Priznati moramo, da je za dobro kupčevanje treba kmetovalcu veliko vaje in prebrisanosti. Oboje pa pridobiš sčasoma, če se zanimaš in pridno prebiraš koristne knjige, časnike in zlasti tržna poročila, če hodiš na sejmove in razstave ter poizveduješ po raznih cenah in če se pogovarjaš z izvednimi gospodarji, ki so znani kot dobri kupčevalci.

Manj premožnim gospodarjem svetovati je tudi, da pusté nabirati razna želišča, semena, korenine in rože, ki se dobro posušune prav lahko v Ljubljani v denar spravijo. V prvi vrsti mislimo na lepo zeleno perje od velič noric (beladone), perje od jeternika, šmarnic in volovskega jezika, rože od arnike in resnic in korenine od češminja, čmerike, prašičevja ter sladkih korenin. Tudi seme od prašičevja in rženi rožički se dobro prodajó. Z nabiranjem bavijo se lahko otroci — pastirji in zraven tudi na živino pazijo. Nikarte pa puščajte otrok na travnike, da Vam z nabiranjem cvetlic vso travo ne zmedejo.

Kako ravnati z umobolnimi, da se jim vrne tem prej zdravje in da niso rodbini ali deželi v kvar.

Znano je menda rojakom, kako silno se povsod množé bolezni uma in kako narašča število onih nesrečnih bolnikov, katere moramo izročiti blaznicam. Posebno tam, kjer je industrija zelo razvita, prebivalstvo nakopičeno, kakor na Angleškem, Francoskem in v nekaterih krajih Nemčije, rastejo blaznice iz tal, kakor gobe po dežju. Koliko stane stavba in vzdržavanje takega zavoda, ni treba opisati na drobno, da se pa bremena davkoplačevalcev vsled teh dobrodelnih naprav množé, jasno je kakor beli dan. Tudi v naši domovini ni drugače. Še leta 1860. bilo je število umobolnih jako majhno, bilo jih je komaj 30 v zavodu, danes štejemo jih do 300.

Kmalu prekorali bomo celo to število. Koliko stroškov prizadene deželi vzdrževanje take množine umobolnih, koliko velja dobro urejen zavod, tega tukaj razložiti ni moj namen. Tudi nečem obširneje razjasniti uzrokov, zakaj se dandanes tako silno množé bolezní uma, le mimogredé naj omenim, da tudi pri nas vpliva na to od leta do leta množéča se revščina, boj za vsakdanji kruh, natezanje duševnih in telesnih sil, dalje za primerno rejo telesa prepričla hrana, še bolj pa uživanje slabe, zdravju škodljive pijače.

Od raznih strani, po državnih in deželnih zakonih, po društvih in časnikih delajo na to, da se vsaj deloma odstranijo vzroki, ki povzročujejo bolezní uma, a vkljub dobrodelnih naprav in postav, vkljub združenega napora človekoljubnih mož, se še dolgo ne bode posrečilo premagati duševno zdravje podkrajajoče sile. Ker tedaj v mnogih slučajih ni mogoče odstraniti vzrokov množéče se blaznosti, dolžni smo skrbeti za to, da kolikor mogoče hitro okrevajo na umu zboleli ter ne ostanejo predolgo v blaznici, kajti to nalaga rodbini, občini ali deželi izdatnih stroškov. V tem oziru pa naši rojaki še vedno ne delujejo pravilno, večidel pusté blazne brez zdravniške pomoči ali pa uporabljajo naravnost škodljiva sredstva. Tako na primer po nekaterih krajih naše ožje domovine umobolnim čestokrat puščajo ter tako spodkopujejo potrebno telesno moč, v drugih krajih pa jim obrijejo glavo in jim nanjo pritisnejo smolnato prilepko, katero morajo umobolni prav drago plačati, akoravno je brez vse koristi. Skoraj povsod pa umobolnega brez prave pomoči obdrže toliko časa v rodbini, da ne postane nadležen in drugim nevaren. Ker pa pri raznih vrstah blaznosti traja tako mirno in navidezno varno stanje primeroma precej časa, ter se razburjenost in nemir pridružita še le pozneje, pripeljejo sorodniki umobolne čisto še le tedaj v blaznico, ko so postali neozdravljivi.

To nepravilno ravnanje je vzrok, da ima dežela od leta do leta več stroškov za umobolne. Število blaznih je, kakor sem že poprej navé, itak veliko, če pa dohajajo v blaznico večinoma neozdravljivi, narašča od leta do leta število onih, ki morajo vsled raznovrstnih bolestañh neprilicnosti vse dni svojega življenja preživeti v zavodu. Na ta način se polagoma króí prostor, namenjen še ozdravljivim bolnikom, na drugi strani se pa množé oskrbovalni troški, če toliko blaznih biva po več let v zavodu.

Bodi mi tedaj dovoljeno nasvetovati rojakom, kako ravnati z ravnokar zblaznelimi. Iz dveh oziróv naj se taki bolniki precej izročé blaznici, prvič, ker je le tam mogoče vsestransko skrbeti za ozdravljenje, drugič, ker si rodovina ali občina prihrani dokaj oskrbovalnih stroškov, če blaznega pravočasno pošlje v zavod. Dolžnost vsacega je, gledati na to, da se vse odstrani, kar prouzročuje hitri duševni propad na umu zbolelih. V blaznicah službujoči zdravniki so se po dolgoletnih skušnjah prepričali, da se na umu bolni pomirijo, čem preje pridejo v dobro urejen zavod, ker se tam odtegujejo vnanjim in škodljivim vplivom in ker imajo zdravniki v blaznicah take pripomočke na razpolaganje, katerih ni mogoče rabiti izven blaznice. Vsem tedaj, ki imajo o žalostni osodi umobolnih kaj odločevati, bodi sveta dolžnost, vplivati na to, da se ravnokar zblazneli precej izročé blaznici. Naj bi se tedaj župani, duhovniki, učitelji in rodoljubi po deželi v interesu bolnih in deželnega zaklada ravnali po tem nasvetu. Naj omenim še, kako ravnati z blaznim, ako ga hočeš peljati v zavod. Nikdar ne poskušaj spraviti ga z lažjo ali zvižajo v blaznico, kajti to slabo vpliva na umobolnega in zelo zadržuje ozdravljenje. Vsaj ni treba bolniku narav-

nost povedati, da pride v blaznico, zadostuje, če mu rečeš, da gre v zavod, kjer je mnogo enako bolnih — tam bodo zanj primerno skrbeli — zdravnik je izvedenec v takih boleznih — njegovim naredbam o stanovanji, živéžu in zdravilih bode treba se podvreči. Akoravno se tudi tacemu prigovarjanju bolnik še vstavlja, vsaj ne bode mogel reči, da si ga varal. Le nekoliko eneržije je treba in blazni se bode kmalu pomiril. —

Da se varujejo občine in posamezniki stroškov pri prevažanju umobolnih iz domačije v deželno blaznico, treba je opozoriti na deželni zakon od leta 1886., kateri ureduje vsprejem umobolnih v blaznico. Kakor bode vsak previden potovalec, kateri si hoče ogledati neznano mesto, v katerem stanuje velika množica prebivalcev, poprej si naročil stanovanje, ravno tako naj postopajo oni, ki imajo umobolnega oddati v deželno blaznico. Zaradi pomanjkanja prostora včasih ni mogoče takoj vsprejeti umobolnega, včasih pa ta tudi ni pripraven za oskrbovanje v bolnici, marveč v hiralnici, v taciñ slučajih umobolnega ne bodo vsprejeli, treba ga bode peljati nazaj, kar je neprijetno in na novo prizadene stroškov. A tudi državna postava zahteva, da se umobolen le pogojno vsprejme v blaznico, če se namreč z zdravniškimi spričevalom dokaže, da je pripeljanec v resnici blazen. To je prav potrebna uredba, ker so se v tem oziru po svetu godili marsikateri goljufivi čini. Ravnati se je torej strogo po § 15., deželnega statuta za blaznico kranjsko, ki se glasi: Prošnjo za vsprejem umobolnega morajo vložiti sorodniki ali zastopniki njegovi, ali občina ali pa gosposka. Prošnji se mora pridejati: 1.) Obširen popis bolezní, katerega naj napravi zdravnik, ki je blaznega zdravil, ako pa bolnik poprej ni imel zdravnika, naj popis bolezní, kolikor možno, sestavi c. kr. okrajni zdravnik. 2.) Uradna dokazila o domovinstvu. 3.) Uradno potrjena izjava, se bo li bolnik oskrboval proti plači iz lastnega premoženja ali bodo za njega plačevali drugi in v katerem razredu naj se oskrbuje; če pa bolnik ne more sam plačati stroškov, naj se priloži postavni ubožni list. 4.) Naznani naj se umobolnemu postavljeni varuh in, ako bi ga še ne imel, oseba, katera je doslej skrbela za bolnika.

Naj bi ne ostale glas vpijočega v puščavi te moje besede, ki sem jih zapisal iz sočutja do nesrečnih rojakov, katerim je otemnel duh, naj bi dosegle namen, olajšati umobolnim tužno usodo, deželi pa zmanjšati bremena velikih stroškov.

Dr. v. B. T.

Loterijske srečke

dne 3. septembra t. l.

Brno 59, 28, 34, 86, 8.

Tržne cene v Ljubljani

dne 2. septembra t. l.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	8 94	Špeh povejen, kgr.	64
Rež,	7 15	Surovo maslo,	72
Ječmen,	4 03	Jajce, jedno	2 1/2
Oves,	2 92	Mleko, liter	8
Ajda,	5 20	Goveje meso, kgr.	62
Proso,	5 04	Telečje	53
Koruza,	6 40	Svinjsko	60
Krompir,	2 67	Koštranovo	40
Leča,	10	Pišanec	36
Grah,	10	Golob	17
Fižol,	9	Seno, 100 kilo	178
Maslo, kgr.	82	Slama,	2 14
Mast,	66	Drva trda, 4 metr.	6 80
Špeh frišen	58	" mehka, 4	4 40

Cement

izvrsten za kapnjice (štirne) in za zidarje, potem opeko prodaja **Matevž Lipar**, tovarnar v Šmarjici pri Kamniku. Cena po dogovoru. (4-3)

Sobni slikarji

dobijo dlje časa delo proti dnevni plači gl. 2.— gl. do 2.50 pri

Ivanu Alešovcu,

(11) slikarju v Opatiji (Abatija).

Prvi slovenski

DIJAŠKI KOLEDAR

izšel boče v „Národní Tiskarni“ v Ljubljani.

Cena 80 kr., po pošti 90 kr.

Za leto 1892.

Gospodičina

iz dobre rodbine, vešča v šivanji in hišnih opravilih, želi kot prodajka ali tudi za odgojiteljico (bone) v službo vstopiti. (10)

Ponudbe vsprejema pod črko „M.“ upravnistvo „Rodoljuba“.

Razprodaja!

P. KAJZEL

steklar na Starem trgu št. 15

razprodaja radi preselitve iz kupčijskih prostorov

pod tovarniško ceno

steklo, porcelan, beloprsteno robo, posodo za kavo, čaj, jedila, umivala, rakijo, pivo, vino itd. Raznovrstnih lepih podob, ogledal, lestencev, svetilnic za petrolej, visečih in stoječih, najnovjše dobe. Ob jednem naznanjam sl. občinstvu, da se preselim 1. novembra t. l. v novo prirejene prostore v hiši g. dr. Ahačiča na Starem trgu št. 13, tik sedanje prodajalnice.

Priporočam se sl. občinstvu za obilno naročitev in obiskovanje.

Z najodličnejšim spoštovanjem

(9-1)

P. Kajzel.

Razprodaja!

Slavnemu p. n. občinstvu naznanjam, da lastnoročno izdelujem vse v

črevljarsko obrt

spadajoče dela in sicer natančno po naročilu ter nizki ceni.

Z mnogobrojno naročitev se uljudno priporoča

F. Vodišek,

Kongresni trg št. 14

(6-2)

(III. nadstropje).

Priporočilo!

Podpisaneec priporočam se najudaneje slav. občinstvu v izdelovanje vsakovrstne obleke.

Ker sem svoje znanje popolnil na Ljubljanskem krojaško-obrtnem učilišču, moči mi je vsakovrstno obleko izdelovati po najnovjšem kroju in strogo po modi, a to po najnižjih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

L. Hribernik,

krojač

(6-1)

v Škofjiloki št. 90.

**Dobro ohranjene
police za prodajalnico**

(7) želi kupiti trgovec.

Ponudbe vsprejema upravnistvo „Rodoljuba“.

Banka „Slavija“ v Pragi

priporoča se za

zavarovanje življenja

po najraznovrstnejših načinih ter za

zavarovanje proti požarnim škodam.

Banka „Slavija“ je po številu svojih členov, po letnih prejemkih in po premoženji svojem, katero je v dva in dvajsetih letih njenega obstoja iz nič narastlo nad šest milijonov goldinarjev, jedna največjih zavarovalnic naše države.

Vse škode, ki se prigode vsled ognja, strele, razpoka ali vsled poškodovanja pri gašenju, cenjujejo in izplačujejo se takoj. Za take škode izdala je banka doslej že nad osemnajst milijonov goldinarjev.

Uprava banke je čisto narodna; vse notranje njeno uradovanje vrši se izključno le v slovenskih jezikih.

Krajne zastope ima „Slavija“ po vseh večjih krajih na Slovenskem; generalni zastop — ki je doslej izgotovil že nad 100.000 zavarovalnih pogodb — pa se nahaja v Ljubljani, v lastni hiši bankini (1-3)

v Gospodskih ulicah št. 12.